

Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras (ULAC), minėdamas Pasaulinę supratimo apie antibiotikus savaitę (lapkričio 13 – 19 d.), kviečia atkreipti dėmesį į Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) skelbiamą šūkį: „**Prieš pradėdami vartoti antibiotikus pasitarkite su gydytoju!**“. Atsakingas antibiotikų vartojimas padeda sumažinti antimikrobinio atsparumo atsiradimo grėsmę.

10 faktų apie atsparumą vaistams

Daugelis šiuolaikinių medicinos pasiekimų gali būti parasti dėl didėjančio sukėlėjų atsparumo. Anksčiau išgydomos infekcinės ligos gali tapti nebeišgydomomis ir toliau plisti visame pasaulyje.

Atsparumas vaistams yra opi pasaulinė problema ir gali paveikti visus, nepriklausomai nuo amžiaus ir kokioje šalyje gyvename. Siekiant spręsti šią problemą kiekviena šalis ir kiekvienas turi imtis priemonių, stabdančių atsparumo plitimą.

1. Kas yra atsparumas vaistams?

Tai mikroorganizmo (bakterijos, viruso, parazito) gebėjimas sustabdyti antimikrobinio preparato (antibiotiko, antivirusinio vaisto ir kt.) poveikį jam. Dėl šios priežasties standartiniai gydymo būdai tampa neveiksmingi, infekcijos sukėlėjas nesunaikinamas ir gali išplisti.

2. Atsparumas vaistams yra pasaulinė problema

Per pastaruosius metus antimikrobinių preparatų vartojimas ir piktnaudžiavimas jais padidino atsparių mikroorganizmų skaičių. Dėl šios priežasties daugelis infekcijų gali būti neišgydomos ir jų plitimas nevaldomas. Atsižvelgiant į pasaulinės prekybos ir kelionių augimo mastus, atsparūs mikroorganizmai gali greitai išplisti į bet kurią pasaulio dalį.

3. Kas sukelia atsparumą vaistams?

Atsparumas vaistams yra natūralus evoliucinis reiškinys. Kai mikroorganizmai yra veikiami antimikrobiniais preparatais, labiau jautrūs organizmai paveikiami, kiti tampa atsparūs preparato poveikiui. Tuomet pastarieji gali perduoti savo atsparumą savo palikuonims.

4. Netinkamas vaistų vartojimas situaciją blogina

Netinkamas antimikrobinių preparatų vartojimas skatina atsparumą. Šią problemą didina tiek per didelė, tiek nepakankama preparato vartojimo trukmė (netinkamas gydymo vaistais kursas) bei piktnaudžiavimas vaistais. Todėl būtina pacientus tinkamai informuoti apie vaisto vartojimo būtinybę ir trukmę.

5. Kokybiškų vaistų trūkumas prisideda prie atsparumo didėjimo

Nekokybiški ir netinkamai vartojami vaistai taip pat gali prisidėti prie atsparumo vystymosi. Įvairiose pasaulio šalyse yra skirtingos vaistų kokybės užtikrinimo sistemos, antimikrobinių vaistų prieinamumas. Ekonominiai skirtumai tarp šalių ir sveikatos priežiūros paslaugų kokybė taip pat sukuria prielaidas ir sąlygas atsparumui vystytis.

Kai kuriose šalyse silpna prieiga prie antimikrobinių preparatų skatina pacientus vartoti netinkamus vaistus.

6. Atsparumas antibiotikams gyvulininkystėje

Terapinės antibiotikų dozės yra naudojamos gyvūnų auginimui, siekiant skatinti augimą arba ligų prevencijai. Dėl šitos priežasties gali atsirasti atsparūs mikroorganizmai, kuriais gali užsikrėsti žmonės per maistą ar turėdami sąlytį su maistui auginamais gyvūnais.

7. Prasta infekcijų prevencija ir kontrolė didina atsparumą vaistams

Hospitalizuoti pacientai yra vienas iš pagrindinių atsparių mikroorganizmų rezervuarų. Pacientai, kurie yra atsparių mikroorganizmų nešiotojai, gali tapti infekcijos šaltiniu ir užkrėsti kitus asmenis.

8. Silpna priežiūros sistema prisideda prie atsparumo plitimo

Šiuo metu vykdoma aktyvi atsparių vaistams tuberkuliozės ir ŽIV infekcijos sukėlėjų stebėseną, kuomet reguliariai renkami, analizuojami duomenys apie atsparumą. Tačiau kai kuriose šalyse trūksta laboratorijų, kurios galėtų tiksliai nustatyti atsparius mikroorganizmus. Tai sumažina gebėjimą nustatyti atsparius mikroorganizmus ir imtis atitinkamų veiksmų.

9. Naujų priemonių, skirtų kovoti su atsparumu, šaltinis yra beveik išsekęs

Šiuo metu vartojami antimikrobiniai vaistai praranda savo poveikį. Tuo pat metu nepakankamai investuojama į naujų antimikrobinių vaistų gamybą. Taip pat nėra pakankamai naujų diagnostikos tyrimų, skirtų atspariems mikroorganizmams aptikti, nėra naujų vakcinų infekcijų prevencijai ir kontrolei. Jei ši tendencija tęsis, greitai bus išnaudotos visos priemonės kovai su mikroorganizmų atsparumu.

10. PSO ragina kovoti su atsparumu

Pasaulinio veiksmų plano projekto tikslas yra kuo ilgiau užtikrinti sėkmingą infekcinių ligų gydymo ir prevencijos tęstinumą su veiksmingais ir saugiais vaistiniais preparatais, kurie yra patikimi, naudojami atsakingai ir prieinami visiems, kuriems jų reikia.

Parengta pagal <http://www.who.int/campaigns/world-antibiotic-awareness-week/en/>